
Rolnummers 298 en 299

Arrest nr 41/92
van 13 mei 1992

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van de artikelen 57, 60 en 61 van de wet van 29 december 1990 houdende sociale bepalingen (*Belgisch Staatsblad* van 9 januari 1991) ingesteld door de naamloze vennootschap Knoll Belgium en door de vereniging zonder winstoogmerk " Algemene vereniging van de geneesmiddelenindustrie " en medeverzoekers.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters I. Pétry en J. Delva en de rechters L. De Grève, L.P. Suetens, M. Melchior, H. Boel en P. Martens, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter I. Pétry,

wijst na beraad het volgende arrest :

*
* *

I. Onderwerpen van de vorderingen

Bij twee verzoekschriften van 8 juli 1991, aan het Hof gericht bij op dezelfde dag ter post aangetekende brieven, en op 9 juli 1991 op de griffie ontvangen, wordt beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 57, 60 en 61 van de wet van 29 december 1990 houdende sociale bepalingen, verschenen in het *Belgisch Staatsblad* van 9 januari 1991, enerzijds, door de naamloze vennootschap Knoll Belgium, waarvan de zetel gevestigd is te Ukkel, Hamoiriaan 14 woonplaats kiezende bij Mr. I. Maes en Mr. P. Bogaert, advocaten, Regentlaan 40 te 1000 Brussel en anderzijds door :

de Algemene vereniging van de geneesmiddelenindustrie, vereniging zonder winstoogmerk, met zetel te 1040 Brussel, Maria-Louizasquare 49,
 Aaciphar, naamloze vennootschap, met zetel te 1050 Brussel, Marnixlaan 13;
 Abbott, naamloze vennootschap, met zetel te 1348 Ottignies-Louvain-La-Neuve, Parc Scientifique, rue du Bosquet 2 ;
 Asta Medica, naamloze vennootschap, met zetel te 1000 Brussel, Stoofstraat 77;
 Baxter, naamloze vennootschap, met zetel te 7860 Lessen, Bld. René Branquart 80;
 Bayer Belgium, naamloze vennootschap, met zetel te 1050 Brussel, Louizalaan 143;
 Bio-Therabel, naamloze vennootschap, met zetel te 1180 Brussel, Alsebergsesteenweg 1001;
 Boehringer Ingelheim, naamloze vennootschap, met zetel te 1200 Brussel, Arianelaan 16;
 Boehringer Mannheim Belgium, naamloze vennootschap, met zetel te 1120 Brussel, Oorlogskruisenlaan 90;
 Boots Pharmaceuticals, naamloze vennootschap, met zetel te 1702 Dilbeek/Groot-Bijgaarden, 't Hofveld 13;
 Bristol-Myers Belgium, naamloze vennootschap, met zetel te 1170 Brussel, Terhulpesteenweg 185-187;
 Byk Belga, naamloze vennootschap, met zetel te 1030 Brussel, Anatole Francestraat 115-121;
 Ciba-Geigy, naamloze vennootschap, met zetel te 1702 Groot-Bijgaarden, Noordkustlaan 18;
 Cilag, naamloze vennootschap, met zetel te 1130 Brussel, Raketstraat 66,
 Conforma, naamloze vennootschap, met zetel te 9070 Destelbergen, Zenderstraat 10;
 Cyanamid Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1348 Louvain-La-Neuve, rue du Bosquet 15;
 Denolin, naamloze vennootschap, met zetel te 1420 Eigenbrakel, rue du Château 47;
 Duphar & Cie, vennootschap onder firma, met zetel te 1020 Brussel, Emile Bockstaellaan 122;
 Eli Lilly Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1000 Brussel, Stoofstraat 52;
 Etablissements A. de Bournonville et Fils, naamloze vennootschap, met zetel te 1440 Eigenbrakel/Woutersbrakel, Parc

industriël de la vallée du Hain, rue de l'Industrie 11;
Euthérapie Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1020 Brussel, Emile Bockstaellaan 93;
Gist-Brocades Farma, besloten vennootschap naar Nederlands recht, met zetel te Leiderdorp (Nederland), en bedrijfszetel in België, 1070 Brussel, Internationalelaan;
Hoechst Belgium, naamloze vennootschap, met zetel te 1060 Brussel, Charleroisesteenweg 111;
Inpharzam, naamloze vennootschap, met zetel te 1150 Brussel, R. Vandendriesschelaan 18;
Institut Merieux Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1140 Brussel, Jules Bordetlaan 13;
Janssens Pharmaceutica, naamloze vennootschap, met zetel te 2340 Beerse, Turnhoutseweg 30;
Kabi Pharmacia, naamloze vennootschap, met zetel te 1130 Brussel, Raketstraat 62;
Labohain, naamloze vennootschap, met zetel te 4432 Alleur, avenue du Progrès 28;
Laboratoires Delalande, naamloze vennootschap, met zetel te 1030 Brussel, Middaglijnstraat 22;
Laboratoires de la Meuse, naamloze vennootschap, met zetel te 1180 Brussel, Alsebergsesteenweg 1001;
Laboratoires pharmaceutiques Trenker, naamloze vennootschap, met zetel te 1180 Brussel, Dolezlaan 480;
Laboratoires Zyma-Galen, naamloze vennootschap, met zetel te 1020 Brussel, de Wandstraat 209-213;
Lipha, naamloze vennootschap, met zetel te 1090 Brussel, Carton de Wiartlaan 126;
Madaus Pharma, naamloze vennootschap, met zetel te 1180 Brussel, Alsebergsesteenweg 1001;
Menarini Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1030 Brussel, Eugène Demolderlaan 128;
Merck-Belgolabo, naamloze vennootschap, met zetel te 3090 Overijse, Brusselsesteenweg 288;
Merck Sharp & Dohme, besloten vennootschap naar Nederlands recht, met zetel te 2003 PC Haarlem (Nederland), Waarderweg 39, en bedrijfszetel in België, 1180 Brussel, Waterlooosesteenweg 1135;
Norwich Eaton, naamloze vennootschap, met zetel te 1040 Brussel, Filips de Goedestraat 1;
Novo Nordisk Pharma, naamloze vennootschap, met zetel te 1070 Brussel, Internationalelaan 55;
Organon belge, naamloze vennootschap, met zetel te 1050 Brussel, Marnixlaan 13;
Ortho Diagnostic Systems, naamloze vennootschap, met zetel te 2340 Beerse, Antwerpseweg 19-21;
Produits Roche, naamloze vennootschap, met zetel te 1070 Brussel, Dantestraat 75;
Prospa, naamloze vennootschap, met zetel te 1200 Brussel, Brand Whitlocklaan 156;
Rhone-Poulenc Rorer, naamloze vennootschap, met zetel te 1090 Brussel, Carton de Wiartlaan 128;
Riker Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1831 Machelen-Diegem, Nieuwe Nijverheidslaan 7;
Roussel, naamloze vennootschap, met zetel te 1040 Brussel, Adolphe Lacomblélaan 59;

Sandoz, naamloze vennootschap, met zetel te 1030 Brussel, Haachtsesteenweg 226;
 Sanofi Pharma, naamloze vennootschap, met zetel te 1120 Brussel, De Béjarlaan 1;
 Schering, naamloze vennootschap, met zetel te 1831 Machelen (Diegem), J.E. Mommaertsiaan 14;
 Schering Plough, naamloze vennootschap, met zetel te 1180 Brussel, Stallestraat 67;
 Servier Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1020 Brussel, Emile Bockstaellaan 93;
 Sopar, naamloze vennootschap, met zetel te 1000 Brussel, Hertogstraat 29;
 Stallergenes Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1170 Brussel, Hazelaarsiaan 7;
 Synthelabo Benelux, naamloze vennootschap, met zetel te 1140 Brussel, Schiphollaan 2;
 Therabel Pharma, naamloze vennootschap, met zetel te 1180 Brussel, Alsebergsesteenweg 1001;
 Triosol, naamloze vennootschap, met zetel te 1050 Brussel, Louizalaan 251;
 Wellcome, naamloze vennootschap, met zetel te 9320 Erembodegem (Aalst), Industriezone III;
 Will Pharma, naamloze vennootschap, met zetel te 1060 Brussel, Joseph Stallaertstraat 2;
 Weyth, naamloze vennootschap, met zetel te 1170 Brussel, Terhulpesteenweg 150;
 alle woonplaats kiezende bij Mr. Xavier Leurquin, advocaat, Sint-Bernardusstraat 98 te 1060 Brussel.

Die zaken zijn ingeschreven onder de nummers 298 en 299 van de rol.

II. *De rechtspleging*

Bij twee beschikkingen van 9 juli 1991 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

In elk van de zaken hebben de rechters-verslaggevers geoordeeld dat er geen reden was tot toepassing van de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet.

Van de beroepen is kennis gegeven conform artikel 76 van de voormelde wet bij respectievelijk op 24 juli 1991 en op 23 juli 1991 ter post aangetekende brieven, op 25 juli 1991 en op 24 juli 1991 aan de geadresseerden ter hand gesteld.

De bij artikel 74 van de voormelde wet voorgeschreven berichten zijn bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 juli 1991.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, wiens kabinet gevestigd is te 1000 Brussel,

Wetstraat 16, heeft in elk van de zaken een memorie ingediend bij op 5 september 1991 ter post aangetekende brief.

Afschriften van die memories zijn overgezonden conform artikel 89 van de organieke wet bij respectievelijk op 25 september 1991 en op 30 september 1991 ter post aangetekende brieven, op 26 september 1991 en op 3 oktober 1991 aan de geadresseerden ter hand gesteld.

Er is geen memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikkingen van 12 december 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen met betrekking tot elk van de zaken tot 8 juli 1992 verlengd.

Bij beschikking van 24 maart 1992 heeft het Hof in voltallige zitting de zaken samengevoegd. Conform artikel 100 van de organieke wet op het Hof worden samengevoegde zaken door de eerst aangezochte zetel onderzocht en zijn de verslaggevers diegenen die voor de eerste zaak zijn aangewezen.

Bij beschikking van 25 maart 1992 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting op 23 april 1992 vastgesteld.

Van die beschikkingen is aan de partijen kennis gegeven, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 26 maart 1992 ter post aangetekende brieven, op 27, 30 en 31 maart 1992 aan de geadresseerden ter hand gesteld.

Bij brief van 9 april 1992, op de griffie ontvangen op 10 april 1992, heeft de advocaat van de beroep instellende vennootschappen Janssen Pharmaceutica, Cilag en Ortho Diagnostic Systems aan het Hof een afschrift overgezonden van de akten waarbij die vennootschappen afstand doen van hun beroep.

Van die afstanden is aan de Ministerraad kennis gegeven bij op 13 april 1992 ter post aangetekende brief, op 14 april 1992 aan de geadresseerden ter hand gesteld.

Ter terechtzitting van 23 april 1992 :

- zijn verschenen :

. Mr. I. Maes en Mr. P. Bogaerts, advocaten bij de balie te Brussel, voor de naamloze vennootschap Knoll Belgium;

. Mr. R. Vander Elst en Mr. X. Leurquin, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Algemene vereniging van de geneesmiddelenindustrie en de andere beroep instellende vennootschappen;

. Mr. P. Legros, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters P. Martens en L.P. Suetens verslag uitgebracht;

- zijn de voormelde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van de bestreden bepalingen*

Artikel 121 van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering somt de inkomstenbronnen van die verzekering op.

Artikel 32 van de programmawet van 22 december 1989 had twee nieuwe inkomstenbronnen toegevoegd die het ten laste legde van de farmaceutische ondernemingen : enerzijds, een jaarlijkse vergoeding van 60.000,- fr per presentatievorm op de door de ziekte- en invaliditeitsverzekering terugbetaalbare geneesmiddelen, voor zover het omzetcijfer van die geneesmiddelen 2,5 miljoen frank te boven gaat; anderzijds, een heffing op de geneesmiddelenomzet die op de Belgische markt wordt geboekt. Voor het jaar 1990 werd de hoogte ervan vastgesteld op 1,25 % voor de niet terugbetaalbare farmaceutische produkten en 2,5 % voor de terugbetaalbare produkten. De heffing en de vergoeding waren niet verschuldigd m.b.t. de magistrale bereidingen.

De nieuwe inkomsten moesten aan het nationaal instituut voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering worden gestort.

De wet regelde eveneens de bestemming van de nieuwe inkomsten en de datum van haar inwerkingtreding.

De verzoekster in de zaak nr. 298 en andere farmaceutische firma's, waaronder de meeste verzoeksters in de zaak nr. 299, hadden tegen de voormelde bepalingen van de programmawet van 22 december 1989 beroep ingesteld, dat bij het arrest nr. 24/91 van 10 oktober 1991 is verworpen.

De bij onderhavige beroepen bestreden bepalingen nemen die over van de programmawet van 22 december 1989, met uitzondering van de heffing op de omzet waarvan de hoogte op 2 % vastgesteld is, en van de heffing verschuldigd m.b.t. de niet terugbetaalbare geneesmiddelen, die wordt opgeheven.

IV. *In rechte*

A.1. De verzoeksters richten een identiek verwijt tot de vergoeding waarin artikel 60 en de heffing waarin artikel 61 van de wet voorziet : ten onrechte en op discriminerende wijze zouden zij ten laste gelegd worden van de enkele farmaceutische ondernemingen terwijl de artsen, de apothekers en de consumenten door hun gedrag de determinerende factor zijn van de overconsumptie die de wetgever beweert te willen afremmen; eveneens ten onrechte zouden de magistrale bereidingen daarvan zijn vrijgesteld; ten slotte zouden de genomen maatregelen en het nagestreefde doel niet evenredig zijn.

Artikel 57 van de wet bestemt de geïnde bedragen, ten belope van een door de Koning vast te stellen bedrag, voor de financiering van maatregelen om de uitgaven aan farmaceutische produkten te beheersen met dien verstande dat het saldo over de verzekeringsinstellingen wordt verdeeld naar rata van hun leden. De verzoeksters verwijten die bepalingen dat zij niet objectief, niet pertinent en niet redelijk zijn verantwoord. De verzoeksters zijn van oordeel dat al de bestreden bepalingen de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet schenden.

A.2.1. De Ministerraad betoogt dat de verzoeksters geen belang hebben om bepalingen te bestrijden die gunstiger zijn dan de vorige wetgeving en die de verzoeksters niet zouden hebben bestreden.

A.2.2. Ten gronde tracht de Ministerraad het objectieve, redelijke en evenredige karakter van de bestreden maatregelen aan te tonen. Om het verschil in behandeling te verantwoorden waartegen de verzoeksters opkomen voert de Ministerraad essentieel de therapeutische vrijheid aan van de artsen en het recht van de patiënten om de voorgeschreven behandeling te verkrijgen. Wat het onderscheid betreft dat wordt gemaakt tussen de farmaceutische ondernemingen en de apothekers zou de omvang van de eerstgenoemden een objectief en redelijk criterium vormen. Een identiek argument zou de vrijstelling van de magistrale bereidingen verantwoorden. Wat de bestemming van de verkregen bedragen betreft doet de Ministerraad opmerken dat het Belgische stelsel van sociale zekerheid niet onderworpen is aan het beginsel van de specialiteit van bestemming en dat, door het verdelen van die bedragen zoals hij heeft gedaan, de wetgever een doel van algemeen belang heeft nagestreefd waarvan het Hof niet moet nagaan of het legitiem is.

B.1. Niets belet dat de afstand van de verzoeksters vermeld onder de nummers 14, 26 en 41 van het in de zaak nr. 299 ingediende verzoekschrift zou worden toegewezen.

B.2. De verzoekster in de zaak nr. 298 en verscheidene verzoeksters in de zaak nr. 299 hadden de bepalingen aangevochten van de programmawet van 22 december 1989, zodat de door de Ministerraad opgeworpen exceptie van niet-ontvanke-lijkheid feitelijke grondslag mist.

B.3.1. Ten gronde betogen de verzoeksters dat de farmaceutische ondernemingen het slachtoffer zijn van een discriminatie ten opzichte van de andere categorieën van personen die bij de consumptie van geneesmiddelen betrokken zijn, met name de zorgverstrekkers en voorschrijvers, de gevestigde apothekers en de consumenten van produkten of verstrekkingen die voor terugbetaling door de ziekte- en invaliditeitsverzekering in aanmerking komen, omdat het doel dat de wetgever met de aangevochten sociale bijdragen verklaart na te streven een vermindering is van de consumptie van geneesmiddelen terwijl van de vier medespelers de farmaceutische ondernemingen geen - of een te verwaarlozen kleine - invloed zouden hebben op de geconsumeerde hoeveelheid, maar toch alleen die heffingen zouden moeten opbrengen.

B.3.2. De aangevochten artikelen bevinden zich in de afdeling van de wet van 29 december 1990 getiteld " bepalingen betreffende de inkomsten van de verzekering en de verdeling ervan. " Het eerste doel ervan is nieuwe inkomstenbronnen voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering aan te boren. Weliswaar had de Regering bij de stemming over de vorige wet en de bestreden wet het voornemen te kennen gegeven door de voorgestelde vergoeding en heffing de overconsumptie van geneesmiddelen af te remmen. Dat betekent geenszins dat de wetgever het essentieel financiële aspect van de genomen maatregelen heeft veronachtzaamd, of dat aspect op de achtergrond heeft willen schuiven.

Uit de invoeging van de nieuwe heffingen in artikel 121 van de wet van 9 augustus 1963, de aanvankelijke instelling

van de vergoeding en de heffingen door een programmawet en de bewoordingen zelf van de bestreden wet blijkt dat de financiële doelstelling heeft doorgewogen.

B.3.3. De artikelen 60 en 61 van de wet van 29 december 1990 strekken ertoe de farmaceutische ondernemingen de verplichting op te leggen op een specifieke manier bij te dragen tot de financiering van de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Het komt de wetgever toe, wanneer hij beoogt nieuwe financieringsbronnen voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering te ontsluiten, te oordelen in hoeverre het opportuun is de verschillende categorieën van personen die aan de consumptie van geneesmiddelen deelnemen te verplichten tot die financiering bij te dragen, en te beslissen slechts een van die categorieën eraan te onderwerpen, in onderhavig geval de producenten van geneesmiddelen, wier omzetcijfer in nauw verband staat met de door de ziekte- en invaliditeitsverzekering gedragen uitgaven.

Daarbij vermag de wetgever evenwel niet de draagwijdte van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet te miskennen door de producenten van geneesmiddelen op discriminerende wijze te behandelen ten opzichte van met hen vergelijkbare categorieën van personen.

In dit geval zijn, uit het oogpunt van de doelstelling - de financiering van de ziekte- en invaliditeitsverzekering - die door de bestreden bepalingen wordt beoogd, de verschillende categorieën van personen die aan de consumptie van geneesmiddelen deelnemen - met name de zorgverstrekkers en voorschrijvers, de gevestigde apothekers en de consumenten van producten of verstrekkingen die voor terugbetaling door de ziekte- en invaliditeitsverzekering in aanmerking komen - geen vergelijkbare categorieën. Bijgevolg

kunnen de bestreden bepalingen in dat verband geen schending inhouden van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

B.3.4. Het ingestelde verschil in behandeling tussen producenten naargelang zij gevestigde apothekers die magistrale bereidingen leveren dan wel industriële producenten van geneesmiddelen zijn, is verenigbaar met het gelijkheidsbeginsel. Immers, de productie-, commercialiserings-, reclamevoorwaarden die voor die twee categorieën van geneesmiddelenproducenten gelden, zijn grondig verschillend en kunnen het bestreden verschil in behandeling op objectieve wijze verantwoorden.

B.3.5. Aangezien de artikelen 60 en 61 van de wet van 29 december 1990 houdende sociale bepalingen in overeenstemming zijn met de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet kan artikel 57, zoals de verzoeksters primair vragen, niet bij wege van gevolgtrekking worden vernietigd.

B.3.6. Het middel dat, subsidiair, tegen hetzelfde artikel 57 wordt aangevoerd, klaagt een beweerd gebrek aan overeenstemming aan tussen het doel van de wet en de bestemming van de inkomsten die zij verschaft maar het preciseert niet in hoeverre en ten opzichte van wie die maatregel discriminerend zou zijn, zodat het rechtens grondslag mist.

Om die redenen,

Het Hof

wijst de afstand van de naamloze vennootschappen Cilag,
Janssen Pharmaceutica en Ortho Diagnostic Systems toe;

verwerpt de beroepen.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het
Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6
januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare
terechtzitting van

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

I. Pétry